

Svar på skriftligt spörsmål SSS 143/2026 rd

Svar på skriftligt spörsmål om lekmanaräddarnas rättsliga ställning

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 143/2026 rd undertecknat av riksdagsledamot Pekka Aittakumpu /saf:

Anser regeringen att tillkallande av frivilliga lekmanaräddare som en del av den prehospitla akutvårdskedjan är tillåtet inom ramen för den nuvarande lagstiftningen,

ämnar regeringen vidta åtgärder för att förtydliga lagstiftningen så att akutinsats som utförs av frivilliga kan ordnas på ett säkert sätt på riksnivå och enhetligt och

hur ämnar regeringen trygga jämlika möjligheter för invånare på glesbygden att snabbt få livräddande första hjälpen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Regeringen anser det vara viktigt att till exempel föreningar och arbetsplatser undervisar medborgarna i färdigheter i första hjälpen och hjärt-lungräddning som utförs av lekmän. Defibrillatorer ("hjärtstartare"), som lämpar sig för användning av lekmän, har skaffats till offentliga lokaler, arbetsplatser, föreningar och bostadsaktiebolag. Hjärtstartarna är utformade så att användningen av dem för återupplivning av en livlös patient är så enkel och säker att vem som helst kan ge första hjälpen i en nödsituation.

Den allmänna frivilliga första hjälpen och hjärt-lungräddning som utförs av lekmän grundar sig på den allmänna skyldigheten att hjälpa nödställda och strafflagens bestämmelser om försummelse av att ge hjälp. Den behöriga tillsynsmyndigheten har tolkat att den gällande lagstiftningen dock inte gör det möjligt att tillkalla lekmän som en del av genomförandet av de uppgifter som hör till välfärdsområdenas organiseringsansvar, det vill säga bland annat som en del av den prehospitla akutsjukvården, om den förening som koordinerar verksamheten inte uppfyller de förutsättningar som föreskrivs för tjänsteproducenter av hälso- och sjukvårdstjänster i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021) och lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023). I egenskap av tillsynsmyndighet är Tillstånds- och tillsynsverkets lagstadgade uppgift att övervaka välfärdsområdenas verksamhet och i detta avseende har myndigheten självständig behörighet att tolka lagstiftningen.

Bestämmelser om ordnande av prehospital akutsjukvård som myndighetsverksamhet finns i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010). Enligt 39 § i lagen ansvarar välfärdsområdet för att ordna den prehospitala akutsjukvården inom sitt område. Innehållet i den prehospitala akutsjukvården, hur den ska genomföras samt samarbetet med andra myndigheter definieras närmare i social- och hälsovårdsministeriets förordning om prehospital akutsjukvård (340/2011). Enligt förordningen kan den prehospitala akutsjukvården omfatta akutinsats om det har beslutats om detta i välfärdsområdets beslut om servicenivå. Då är verksamheten en del av en myndighetsledd helhet och på den tillämpas bestämmelserna om prehospital akutsjukvård, patientsäkerhet, upphandling, integritetsskydd, kommunikation och ansvarsfrågor. I praktiken utförs akutinsatser ofta av räddningsverken eller de frivilliga brandkårerna (FBK), som verkar med stöd av räddningslagen (379/2011) på basis av ett avtal som de ingått med räddningsverket. Välfärdsområdena ansvarar för den prehospitala akutsjukvården (inkl. akutinsatsen) på lika villkor inom sitt område i enlighet med bestämmelserna och beslutet om servicenivå för den prehospitala akutsjukvården.

Att tillkalla frivilliga lekmän inom hjärt-lungräddning som en del av den prehospitala akutsjukvården skulle förutsätta att välfärdsområdet har fattat beslut om akutinsatserna i samband med beslutet om den prehospitala akutsjukvårdens servicenivå. Eftersom den prehospitala akutsjukvården är en del av hälso- och sjukvården inom välfärdsområdet ska man vid ordnandet av den iaktta de gällande bestämmelserna om upphandling och de förutsättningar som fastställts för tjänsteproducenten samt säkerställandet av ändamålsenliga förfaranden gällande patientens rättigheter, klientuppgifter, integritetsskydd, tillsyn och myndighetskommunikation som omfattas av organiseringsansvaret. Om välfärdsområdet som en del av sin skyldighet att ordna hälso- och sjukvård ingår ett avtal om prehospital akutsjukvård eller akutinsatser med till exempel ett företag eller en förening, förutsätter den gällande lagstiftningen att företaget eller föreningen ska uppfylla de krav på produktion av hälso- och sjukvårdstjänster som föreskrivs för tjänsteproducenter i tillsynslagen.

Att tillkalla frivilliga till prehospitala akutsjukvårdsuppdrag som välfärdsområdet ansvarar för förutsätter att den gällande lagstiftningen ändras.

Enligt riktlinjerna i regeringens ramförhandlingar den 22 april 2026 inleder regeringen som en del av avvecklingen av normer en utredning om återupplivningsbistånd som frivilliga ger i återupplivningsuppdrag på glesbygden. Vid en eventuell lagberedning beaktas medborgarnas och aktörernas möjlighet att delta samt synpunkter och utlåtanden i enlighet med de befintliga processerna.

Helsingfors 30.4.2026

Social- och hälsovårdsminister Wille Rydman